

СВІТОГЛЯДНІ ОСНОВИ ІДЕОЛОГІЇ

З. Ф. САМЧУК – *Світоглядні основи соціально-філософського дослідження ідеології: проблема критеріїв та пріоритетів вибору. Монографія у 2 томах*

Вагомим здобутком праці З.Ф. Самчука є переконливий *поліаспектний аналіз резонансної ідеологічної симптоматики*. Автор має рацію, коли зауважує, що в науковій літературі, присвяченій методологічним проблемам пізнання визначальних особливостей ідеології, накопичився «неприпустимий хаос знань». Його упорядкування, систематизація і концептуалізація набула очевидних ознак. Узвичаєні і стереотипізовані дослідницькі підходи прискорено втрачають ефективність. На рівні соціально-епістемологічних практик це призводить спочатку до недовіри до них як когнітивних інструментів, а згодом і до функціональної маргіналізації.

З. Ф. Самчук слушно наголошує, що ускладнення проблем, котрі постають перед ідеологічною епістемологією, актуалізують значущість теоретико-методологічного підґрунтя дослідження ідеології, потребу соціально-філософських узагальнень як інтелектуальної спроможності запропонувати переконливі відповіді на дослідницько-пізнавальні виклики сьогодення.

Автор аргументовано доводить, що методологічна ситуація в сучасному соціально-філософському дослідженні ідеології позначена багатьма труднощами і проблемними вузлами методологічного синтезу. Дослідники перебувають в епістемологічному пошуку, спрямованому на формування нових наукових стандартів пізнавальної діяльності, когнітивна стратегія яких має враховувати велику кількість епістемологічних контекстів. З цією метою необхідно не лише вміло залучити наявні гносеологічно-епістемологічні ресурси, а й генерувати якісно новий дослідницький потенціал.

Сукупне знання щодо ідеологічної дійсності накопичувалося великою кількістю теоретичних напрямів і методологічних підходів, для більшості з них характерні такі негативні постмодерністські ознаки, як невизначеність, відносність, двозначність, фрагментарність, делегітимізація і деканонізація висновків, їх поверховість і навіть процесуальна карнавалізація. Проблема полягає ще й у тому, що така суперечлива і різноспрямована багатоманітність має до соціальної філософії ледь дотичне відношення, тому не може прислужитися в якості ефективних методологічно-інструментальних засобів дослідження ідеології. Ця обставина актуалізує необхідність соціально-філософської реабілітації фахового оперування ідеологічною дійсністю та ідеологією як соціально-філософським поняттям і суспільним явищем.

Як така, ідеологія не потребує соціально-філософського визначення свого місця і мети існування. Така потреба має значення для соціальної філософії, її світоглядно-дослідницького реноме. У чому ж полягає *сутність соціально-філософського оперування ідеологією*? Щоб виправдати свій пізнавально-епістемологічний статус, соціальна філософія має проаналізу-

вати когнітивні передумови та способи змалювання, пояснення і світоглядного позиціонування щодо ідеології. Сутність парадигмального зсуву, змістовних і формальних трансформацій, яких зазнав процес становлення ідеологічної сфери впродовж двох попередніх десятиліть, полягає у запереченні домінуючого значення матеріально-економічних факторів, котрі раніше поклалися в основу структуризації і функціонально-інструментального розмежування ідеологій. Нині в системі ідеологічної буттєвості все більшого значення набувають чинники культурно-цивілізаційного й герменевтичного гатунку.

Втім, дослідницька сфера поки що не зуміла адекватно відреагувати на такий сутнісний перегляд диспозицій еволюціонування ідеологічної дійсності, не осмислила і не концептуалізувала істотність переформатування функціонально-аргументаційних пріоритетів ідеологічного середовища. Як наслідок – виникнення концептуальних порожнин, невідповідність теоретичного забезпечення наявному практичному рівню, а тим більше – перспективним потребам і викликам. Іншими словами, теорія поки що не лише не виконувала пропозиційно-прогностичних, а й навіть поточно-аналітичних функцій. Вагомий внесок у подолання цього функціонального недоліку зробила монографія «Світоглядні основи соціально-філософського дослідження ідеології: проблема критеріїв та пріоритетів вибору». В цьому, власне й полягає її новизна та актуальність.

Істотним здобутком праці З. Ф. Самчука є поліаспектне змалювання *гуманістичної картини світу* як структурного підрозділу системного дослідження ідеології крізь призму соціальної філософії. Як зазначає автор, така потреба зумовлена тією обставиною, що людина – суб'єкт ідеологічно ангажований; за відсутності індивіда функціонування ідеології виявляється неможливим. Гуманістична картина світу має для ідеології подвійну контекстуальність: з одного боку, вона з'ясовує логіку, закономірності й особливості сприйняття людиною ідеології, а з іншого, – визначає змістовну акцентованість ідеологічної пропозиційності, котра покликана репрезентувати суспільну телеологію. Актуальність і зв'язок з практикою такого погляду на ідеологічну дійсність не підлягає сумніву.

З. Ф. Самчук слушно зауважує, що в епіцентрі ідейно-світоглядного цілепокладання завжди знаходиться деякий образ людини, зумовлюючи фактом свого існування відповідну ідеологічну акцентованість. Попри високий рівень аргументаційної інтенсивності, ідея людини все ще перебуває в лещатах непереконливої артикульованості. Це зумовлює необхідність таких дослідницьких завдань у галузі соціальної філософії, як пошуки золотого перетину ідеології, людини та суспільства, знаходження корелятивного алгоритму ідеології та гуманістичної картини світу, з'ясування онтологічних особливостей ідеології в системі гуманістичних координат і т.п.

Автор монографії переконливо довів, що *резонуючий ефект ідеологічної пропозиційності значною мірою зумовлений висвітленням гуманістичної проблематики*, визначенням її критеріальних, телеологічних та ригористичних параметрів і пріоритетів. Світоглядна модальність оперування людським фактором істотним чином детермінує індекс привабливості іде-

ологічної концептуалістики. Причому, тематика сутності й покликання людини має для ідеології трансчасові ознаки, утримуючи в її змістовній частині першість в усі часи й народи незалежно від конкретно-історичних, соціально-економічних, культурно-цивілізаційних та інших особливостей того чи іншого суспільства. Однак задля по-філософськи коректного зважування гуманізму на ідейно-світоглядних терезах необхідно здійснити значний обсяг робіт зі звільнення ідеологічної буттєвості від аргументаційних химер та містифікацій.

Ідеологічна форма соціальної буттєвості нескінченна з точки зору багатоманітності своєї феноменології та невичерпна щодо способів репрезентації. Її неможливо «почати і закінчити», а можна лише перманентно поглиблювати

Ф СП 1

Міністерство зв'язку України
АБОНЕМЕНТ На газету **23823**
 журнал (індекс видання)

(найменування видання)	Кількість комплектів
«Вища освіта України»	

На друге півріччя 2011

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди _____
 (поштовий індекс) (адреса)

Кому _____
 (прізвище, ініціали)

ДОСТАВОЧНА КАРТКА
 На газету **23823**
 журнал (індекс видання)

«Вища освіта України»
 (найменування видання)

Вартість	передплати	74 грн. 52 коп.	Кількість комплектів
	перезадресув.		

На друге півріччя 2011

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий індекс	місто		
	село		
	обл.		
	р-н		
код вул.	вул.		
буд.	корп.	кв.	прізвище

_____ (код передплатника)

критичну й евристичну рефлексію з приводу її численних складових, факторів і чинників становлення. Теоретико-праксеологічний проект, якому вдасться справитися із зазначеним завданням переконливіше, здобуде не лише дослідницьку першість, а й матиме найбільший потенціал ідейно-світоглядного навіювання та телеологічної впливовості. Варто зазначити, що автор монографії З. Ф. Самчук вирішив це дослідницьке завдання на високому концептуальному й аргументаційному рівні.

В. АНДРУЩЕНКО,
доктор філософських наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
академік АПН України

**ПЕРЕВІРТЕ ПРАВИЛЬНІСТЬ ОФОРМЛЕННЯ
АБОНЕМЕНТА!**

На абонементі повинен бути проставлений відбиток касової машини.

При оформленні передплати (переадресування) без касової машини на абонементі проставляється відбиток календарного штемпеля відділення зв'язку. В цьому випадку абонемент видається передплатнику з квитанцією про сплату вартості передплати (переадресування).

Для оформлення передплати на газету або журнал, а також для переадресування видання бланк абонементу з доставочною картою передплатник заповнює чорнилом, розбірливо, без скорочень, згідно з умовами, викладеними в каталогах Союздруку.

Заповнення місячних клітинок при переадресуванні видання, а також клітинки «ПВ - МІСЦЕ» проводиться працівниками підприємств зв'язку і Союздруку.